

Uchwała z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP 58/06

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Elżbieta Skowrońska-Bocian

Sędzia SN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Józefa K. przy uczestnictwie Banku Spółdzielczego w P.Z. o wykreślenie hipoteki zwykłej i hipoteki kaucyjnej, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 21 listopada 2006 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2006 r.:

„Czy od wniosku o wykreślenie hipoteki, jaki wpłynął po dniu 2 marca 2006 r., należy pobrać obecnie zgodnie z treścią art. 46 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167 poz. 1398), połowę opłaty faktycznie pobranej poprzednio przy wpisie, która została obliczona jako ułamkowa część opłaty stosunkowej, czy też połowę opłaty, jaką należy pobrać na podstawie nowej ustawy?”

podjął uchwałę:

Wniosek o wykreślenie hipoteki złożony po wejściu w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 126, poz. 876) podlega opłacie sądowej w wysokości stanowiącej połowę opłaty należnej od wniosku o wpis tego prawa określonej w powołanej ustawie.

Uzasadnienie

Zarządzeniem z dnia 6 marca 2006 r. przewodniczący wydziału ksiąg wieczystych Sądu Rejonowego w Muszynie ustalił wysokość opłaty sądowej od wniosku Józefa K. o wykreślenie wpisu hipotek w kwocie 288 zł. Podstawę wyliczenia wysokości tej opłaty było ustalenie, że od wniosku o wpis hipotek pobrano opłatę w wysokości 576 zł.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, rozpoznając zażalenie wnioskodawcy na to zarządzenie, powziął wątpliwość, czy od wniosku o wykreślenie hipoteki, który wpłynął po dniu 2 marca 2006 r., a wpis hipoteki nastąpił przed tym dniem, należy pobrać zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej: "u.k.s.c.") opłatę stanowiącą połowę opłaty faktycznie pobranej przy wpisie hipoteki, czy też połowę opłaty, jaką należy pobrać na podstawie nowej ustawy, i zagadnienie to przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 k.p.c.

Sąd Okręgowy podniósł, że wątpliwość dotyczy rozumienia treści powołanego przepisu, który stanowi, że opłatę od wniosku o wykreślenie wpisu pobiera się w wysokości połowy opłaty pobranej od wniosku o wpis prawa. Stanowi to istotną zmianę dotychczasowej regulacji w tym zakresie, wynikającej z § 36 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.), który przewidywał, że od wniosku o wykreślenie praw pobiera się połowę wpisu, jaki uiszcza się od wpisu tych praw. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W poprzednio obowiązującym stanie prawnym w orzecznictwie został utrwalony pogląd, że od wniosku o wykreślenie hipoteki należało pobierać opłatę, której wysokość była uzależniona od wysokości opłaty przewidzianej przy wpisie prawa. W konsekwencji jej wysokość nie zależała od opłaty faktycznie pobranej przy wpisie hipoteki i istniała podstawa do pobrania tej opłaty także wówczas, gdy przy wpisie prawa opłata nie została wniesiona, np. ze względu na przysługujące wnioskodawcy zwolnienie od obowiązku jej uiszczenia (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1993 r., III CZP 86/93, OSNC 1994, nr 1, poz. 13 i z dnia 30 marca 2006 r., III CZP 18/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 21).

Artykuł 46 u.k.s.c. stanowi, że od wniosku o wykreślenie wpisu w księdze wieczystej pobiera się połowę opłaty pobranej od wniosku o wpis. Dokonując wykładni tego przepisu należy uwzględnić, że celem ustawy o kosztach sądowych było – co do zasady – uregulowanie kwestii związanych z pobieraniem opłat po jej wejściu w życie. W tym kontekście stosowanie art. 46 u.k.s.c. nie budzi wątpliwości. Bezsporne jest, że w razie pobrania opłaty od wniosku o wpis prawa w księdze wieczystej na podstawie przepisów tej ustawy, wniosek o wykreślenie wpisu podlega opłacie w wysokości o połowę niższej. W tym przypadku sformułowanie

„opłata pobrana od wniosku o wpis” odnosi się do określenia opłaty należnej w przy wpisie prawa do księgi wieczystej, której wysokość jest zróżnicowana zależnie od rodzaju prawa podlegającego wpisowi.

W wypadku gdy wniosek o wpis prawa w księdze wieczystej podlegał opłacie według przepisów poprzednio obowiązujących, a wniosek o wykreślenie prawa został złożony po wejściu w życie ustawy o kosztach sądowych, ocena jak należy ustalić wysokość opłaty od wniosku o wykreślenie prawa nie może ograniczać się wyłącznie do analizy treści art. 46 u.k.s.c., gdyż nie odnosi się ona w żaden sposób do kwestii intertemporalnych. Należy ponadto uwzględnić, że wyniki interpretacji normy prawnej powinny być spójne systemowo i spełniać kryterium funkcjonalności.

Wobec treści art. 149 ust. 1 u.k.s.c. należy przyjąć, że w wypadku wniosków o wykreślenie hipoteki składanych po dniu 2 marca 2006 r. mają do nich zastosowanie przepisy tej ustawy. Takie rozwiązanie nie powinno prowadzić do określenia wysokości opłaty od wniosku o wykreślenie hipoteki nawet przez pośrednie stosowanie przepisów dotychczasowych. Gdyby zaś przyjąć, że wysokość opłaty od wniosku o wykreślenie hipoteki jest uzależniona od wysokości wpisu pobranego faktycznie przy dokonaniu wpisu hipoteki, to faktycznie wysokość należnej obecnie opłaty podlegałaby ustaleniu przy uwzględnieniu przepisów już nieobowiązujących.

Przyjęcie koncepcji, że opłata od wniosku o wykreślenie hipoteki powinna być pobrana w wysokości połowy opłaty faktycznie pobranej od wniosku o wpis hipoteki miałoby jednocześnie wpływ nie tylko na jej wysokość, ale także na rodzaj tej opłaty. W konsekwencji jej stosowania, od wniosku o wykreślenie hipoteki mogłaby być pobierana nadal opłata stosunkowa, mimo że przepisy obowiązującej obecnie ustawy o kosztach sądowych w wypadku wniosków o wpisanie i wykreślenie hipoteki przewidują opłatę w wysokości stałej.

Ponadto koncepcja, że opłata od wniosku o wykreślenie hipoteki jest uzależniona od wysokości opłaty faktycznie pobranej przy wpisanie hipoteki, nie mogłaby znaleźć zastosowania w wypadkach, w których wpis hipoteki został dokonany bez uiszczenia opłaty, np. na skutek udzielonego wnioskodawcy zwolnienia od kosztów sądowych, a nie sposób przyjąć, że brak obowiązku uiszczenia opłaty od wniosku o wpis hipoteki oznacza automatycznie brak takiego obowiązku także przy rozpoznawaniu wniosku o wykreślenie hipoteki. Działanie systemu udzielania zwolnień od kosztów sądowych opiera się na indywidualnej

ocenie sytuacji podmiotu domagającego się uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych i nie polega na przenoszeniu na przyszłość skutków udzielonego zwolnienia od kosztów w innej sprawie.

Treść art. 46 nie wskazuje również, aby przy stosowaniu ustawy o kosztach sądowych istniały podstawy do różnicowania wysokości opłaty pobieranej od wniosku o wykreślenie hipoteki w zależności od chwili, w której dokonano wpisu w księdze wieczystej, a taki skutek miałoby przyjęcie zasady, że wysokość opłaty należnej od wniosku o wykreślenie hipoteki jest uzależniona od wysokości opłaty faktycznie pobranej przy dokonaniu wpisu. Stanowisko, że opłata od wniosku o wykreślenie hipoteki stanowi połowę opłaty należnej za wpis hipoteki na podstawie obowiązujących obecnie przepisów i nie jest zależna od wysokości opłaty faktycznie pobranej za wpis hipoteki, uwzględnia również w wyższym stopniu założenia towarzyszące wprowadzeniu nowej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Należało do nich uproszczenie i racjonalizacja systemu pobierania kosztów sądowych.

Z tych względów na podstawie art. 390 k.p.c. orzeczono, jak w uchwale.